

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Галацин К.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД

Розбудова незалежної Української держави спонукає до нового бачення розвитку її інтелектуального потенціалу, спричинює та прискорює значні зміни в суспільному житті і, що є цілком природним, актуалізує складні психолого-педагогічні проблеми й чинники становлення всієї національної системи освіти. У центрі уваги постають питання стосовно формування й розвитку комунікативної компетентності фахівців.

Важливо усвідомити, що процес професійної підготовки має відбуватися на основі цілісного підходу, який дає змогу розглядати всі дидактичні засоби як такі, що забезпечують професійне становлення особистості майбутнього фахівця. Питання підвищення результативності особистісно орієнтованого навчання й виховання у вищих навчальних закладах розглядається в контексті розв'язання проблеми формування професійної компетентності, зокрема її важливого складника – комунікативної компетенції.

Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема формування комунікативної компетентності була і є предметом розгляду українських (Л. Я. Бірюк, А. М. Богуш, Т. О. Вольфовська, С. Ю. Ніколаєва, О. О. Павленко, Л. М. Паламар, М. І. Пентиліук) із зарубіжних (М. М. Вятютнев, Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, В. О. Коккота, О. О. Леонт'єв, Р. П. Мільруд, О. О. Миролюбов, А. В. Немущин, Ю. І. Пассов) учених, оскільки йдеться про підготовку спеціалістів, які змогли б ефективно працювати в різних галузях життєдіяльності.

Комунікативність особистості характеризується як явище багатопланове, що поєднує ряд компонентів, серед яких особливе значення мають комунікабельність, соціальна спорідненість,

альтруїстичні емоції (В. Кан-Калік) [1]. Автор наголошує, що під комунікабельністю доцільно розуміти здатність людини відчувати задоволення від процесу спілкування з іншими людьми. Соціальна спорідненість – це бажання бути серед інших людей, тобто соціальну спорідненість потрібно розглядати як стійкий твір, пов'язаний із професійно-педагогічною спрямованістю особистості педагога.

Аналізуючи різні підходи щодо суті, структурної будови і функцій комунікативної компетентності особистості, ми стверджуємо, що в працях Л. Петровської комунікативна компетентність трактується як складне утворення, що містить знання соціально-психологічних факторів і вміння використовувати їх у конкретній діяльності, розуміння мотивів, стратегій поведінки, фрустрацій – і власних, і партнерів по спілкуванню, уміння розбиратися в групових соціально-психологічних проблемах, осмислення можливих перешкод на шляху до взаємного порозуміння, оволодіння технологією і психотехнікою спілкування. До складу комунікативної компетентності входить певна сукупність знань і вмінь, що забезпечують ефективний перебіг комунікативного процесу. У свою чергу, учений Ю. Смелянов під комунікативною компетентністю розуміє здатність особистості орієнтуватись у ситуаціях спілкування, що заснована на знаннях, чуттєвому досвіді й вільному володінні засобами спілкування, і комунікативну компетентність вважає певною ідейно-моральною категорією, що регулює всю систему ставлень людини до природного й соціального світу, а також до самої себе як синтезу цих двох світів.

Комунікативну компетентність як постійну готовність до контакту розглядає А. Добрович, пояснюючи це з позицій свідомості, мислення. Людина мислить, і це означає, що вона живе в режимі діалогу, враховуючи при цьому постійно мінливу ситуацію відповідно до інтуїтивних очікувань свого партнера. В. Кан-Калік визначав комунікативну компетентність як складову частину людського буття і діяльності. Він підкреслював, що проблема полягає в тому, що не всі люди уявляють, яким чином можуть бути реалізовані ті чи інші комунікативні акти. Аби їх здійснювати, потрібно володіти певними навичками і вміннями. Відповідно, у процесі навчання має бути завчасно визначена цільова установка на формування комунікативної компетентності особистості, а значить, мають бути визначені методи та засоби формування [1].

На основі аналізу різних тлумачень ми розглядаємо комунікативну компетентність як складову частину спілкування, систему внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії людини з іншими людьми завдяки її адекватній орієнтації у власному психологічному потенціалі й потенціалі партнера, у комунікативній ситуації та завдання.

Досліджуючи проблему, ми визначили такі функції комунікативної компетентності: орієнтованість у різних ситуаціях спілкування, основана на знаннях і життєвому досвіді індивіда; здатність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе та інших за постійної видозміни психічних станів, міжособистісних стосунків і умов соціального середовища; готовність і вміння знаходити контакт із людьми; внутрішня регуляція комунікативних дій у ситуаціях міжособистісної взаємодії.

Проблема формування комунікативної компетентності перебуває в центрі уваги у зв'язку з реалізацією мети професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів до успішного виконання в майбутньому своїх функціональних обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук О.І. Психологічна компетентність фахівця: зміст та основні підходи / О.І. Бондарчук // Наук. вісн. Миколаїв. держ. ун-ту ім. В.О. Сухомлинського: Зб. наук. пр.; Сер. «Психологічні науки» / за ред. С.Д. Максименка, Н.О. Євдокимової. – Т. 2. – Вип. 8. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2012. – С. 30–36.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика / Н.П. Волкова ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2005. – 304 с.
3. Галацин К.О. Моделювання процесу формування комунікативної культури майбутніх інженерів / К.О. Галацин // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. Вип. 41 / Харк. держ. акад. культури ; відп. ред. В.М. Шейко. – Х.: ХДАК, 2013. – С. 257–261.
4. Кан-Калик В. А. Основы профессионально-педагогического общения / Кан-калик В. А. – Грозный: [б.и.], 1999. – С. 61.
5. Лактионова Г. Лидер будущего: новое видение стратегии и практика / Г. Лактионова, И. Зверева, Л. Старикова // Практ. психологія та соц. робота. – 2002. – С. 35–53.
6. Пономаренко Л.А. Комунікативна підготовка майбутнього психолога як підгрунтя успішності його професійної діяльності / [Л.А. Пономаренко]: Збірник

наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України, за редакцією академіка С.Д. Максименка. – Київ, 2010. – 515 с.

7. Филонов Л. Б. Стратегия контактного взаимодействия и проявление личности / Л. Б. Филонов // Психологические проблемы социальной регуляции поведения / под ред. Е. В. Шороховой, М. И. Бобневой. – М. : [б. и.], 1996. – С. 298–318.

8. Ханин Ю. Л. К вопросу об оценке коммуникативности личности / Ю. Л. Ханин // Общение как предмет теоретического и прикладного исследования. – Л.: [б. и.], 1992. – С. 172.

Котелянець Ю.С.

старший викладач,

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Важливість проблеми організації конструктивної діяльності засвідчують нормативні документи, якими керуються сучасні заклади освіти. Зокрема, у законі «Про освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти, указі Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» визначено роль конструктивної діяльності у формуванні особистості дитини, розвитку її творчих здібностей.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що в сучасній науці накопичено значний масив досліджень, присвячених проблемі підготовки вихователя (О. Абдулліна, О. Безпалько, О. Кучерявий, Л. Кондрашовата ін.). Наукові дослідження, що розглядають теоретико-методологічні аспекти проблеми конструктивної діяльності (Аристотель, Г. Гегель, І. Кант; Д. Богоявленська, Н. Лейтес, М. Лісіна, В. Юркевич; Л. Арістова, О. Брежнева) характеризують «формування» як процес і результат цілеспрямованих та стихійних впливів соціальної дійсності на особистість з урахуванням індивідуальних, особистісних можливостей, неповторності.